

Harold R. Isaacs och George C. Marshall

Misslyckad medling i Kina

Introduktion

I slutet av november 1945 utsåg president Truman general George C Marshall till speciellt sändebud i Kina. Uppdraget var att åstadkomma en ”politisk lösning” på det inbördeskrig som börjat ta fart efter världskrigets slut och den japanska kapitulationen.

Det har skrivits förvånansvärt litet om detta Marshalls uppdrag, i synnerhet i litteratur som brukar återopas från vänsterhåll.

I sin klassiska Mao-biografi [Mao Tse-tung](#) (1966) talar Stuart Schram om ”den amerikanska politikens orealistiska, motsägande och vacklande hållning vid denna tid”, men går inte närmare in på vad Marshall egentligen sysslade med – han skriver: ”Det är inte av nöden att här i detalj söka analysera de invecklade underhandlingar som ägde rum under general George C. Marshalls årslånga uppdrag i Kina....”. Schram konstaterar att både Mao och Chiang Kai-shek fortsatte att orda om förhandlingar, men att ”de i verkligheten blott litade till militär styrka. Det är därför ingalunda överraskande att landet vid mitten av år 1946 befann sig i fullt inbördeskrig.”

Och den f d spanske kommunistledaren Fernando Claudín kommenterar saken kortfattat i sin bok [Krisen i den kommunistiska rörelsen, band 2](#) (s. 164-6).

Det kan därför vara av intresse att titta lite närmare på Marshalls uppdrag, som inleddes i december 1945 och pågick till januari 1947. Det började mycket förhoppningsfullt när Marshall lyckades få de två stridande parterna att redan den 10 januari 1946 underteckna en eld-upphör-överenskommelse och dagen därpå inleda en politisk konsultativ konferens i staden Chongqing (tidigare Chungking) för att lösa den interna konflikten.

Efter ytterligare 21 dagars förhandlingar, där Marshall fungerade som medlare, undertecknades en överenskommelse som bl a stipulerade att nationalistregeringen skulle omorganiseras, författningen revideras och en konstitutionell folkförsamling sammankallas.

Men överenskommelsen hann knappt offentliggöras förrän det stod klart att varken Guomindang eller kommunisterna tänkte följa den. I stället intensifierades de väpnade sammandrabbningarna, trots överenskommelsen om vapenvila.

Följande är ett utdrag ur boken *New Cycle in Asia*, en dokumentsamling som handlar om utvecklingen i Asien efter 1943, och som sammanställdes av journalisten/historikern Harold R. Isaacs.¹ Det som återges är en kort inledning av Isaacs (som betonar det militära stöd Guomindang fick samtidigt med Marshalls medlingsförsök), följt av general Marshalls egen rapport, där han klagar över att båda sidor uppvisade bristande uppriktighet, ömsesidig misstro och att extremister hade stort inflytande.²

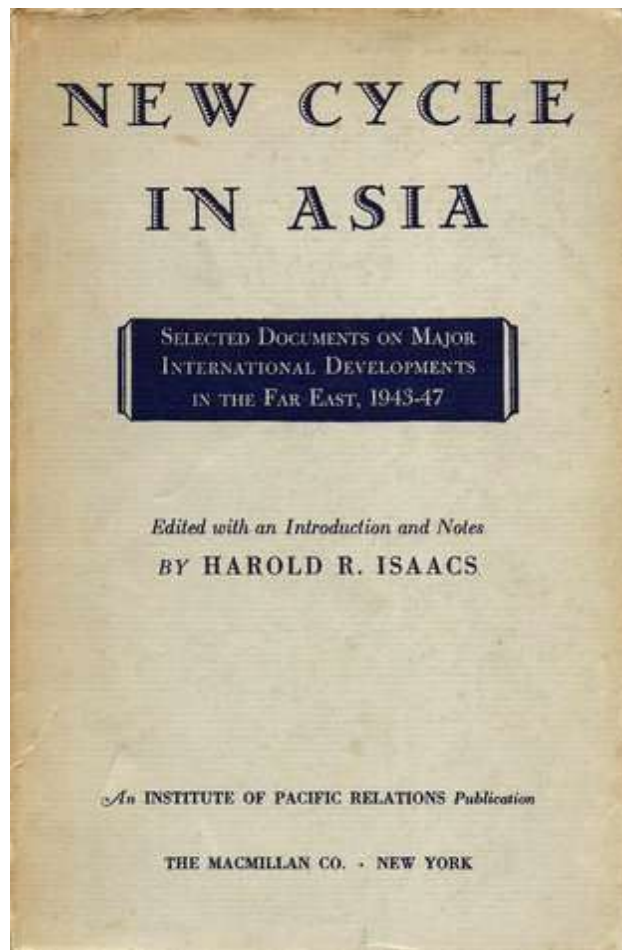
Översättningen är hämtad från antologin *Kina*, sammanställd av Thomas G Hart (1978).

Martin F

¹ Harold R. Isaacs (red.), *New Cycle in Asia: Selected Documents on Major International Developments in the Far East, 1943-1947*, New York: Macmillan, 1947. Boken har kommit ut i flera upplagor sedan dess, den senaste (mig veterligen) så sent som 2010.

Under 1930-talet gjorde sig Isaacs känd som trotskist, bl a via hans utomordentliga bok, [Den kinesiska revolutionens tragedi](#) (1938), men när han sammanställde *New Cycle ...* hade han lämnat den trotskistiska rörelsen för en akademisk karriär.

² Marshalls uttalande är hämtat ur *U. S. State Department. Bulletin*, Jan. 19, 1947.

Omslaget till 1947 års upplaga av *New Cycle*...

Inledning av Isaacs

För att göra det möjligt för det amerikanska kommandot i Kina att mera effektivt utnyttja kommunistiska partisanstyrkor mot japanerna, bad general Joseph Stilwell år 1944 generalissimo Jiang Jieshi (Chiang Kai-shek) att reorganisera och demokratisera sin regering och att göra politiska eftergifter till kommunisterna. Jiang motsatte sig detta förslag och följden blev att Stilwell på Jiangs begäran återkallades från sin post i Kina. Ambassadör Patrick J. Hurleys därpå följande försök att medla mellan Guomindang och kommunisterna hade inte längre något att göra med krigsstrategin mot Japan, emedan det under mellantiden hade beslutats att Japan skulle anfallas direkt i stället för att gå vägen över ett omfattande fälttåg på fastlandet. Ambassadör Hurleys uppdrag gick ut på att göra allt som stod i hans makt för att stärka Jiang Jieshis och Nationalistregeringens ställning i Kina. Kommunisterna uppfattade detta som ett försök att få dem att kapitulera inför Jiang Jieshi och i och med detta misslyckades alla medlingsförsök.

När kriget var slut övergick den amerikanska politiken att stödja Jiang Jieshi till en effektiv och omfattande militär hjälp i kampen mot kommunisterna. USA transporterade luft- och sjövägen Guomindangarméerna till områden som annars kunde tänkas bli översvämmade av kommunisterna. Stora mängder krigsmateriel, flygplan, fordon och artilleri överlämnades till Guomindangs styrkor. Inbördeskrig bröt ut i Kina på ett dussintal fronter och amerikanska styrkor, som bevakade järnvägslinjer och andra förbindelse-länkar, blev inblandade i en rad häftiga sammanstötningar. Hurleys uppdrag slutade i ett vilt tumult med ömsesidiga beskyllningar och kongressförhör i december 1945.

Den 15 december 1945 sände president Truman general George C. Marshall som sin person-

lige representant till Kina. Marshalls uppdrag var att göra ett nytt försök att återställa freden i Kina, på villkor som tillfredsställde Förenta Staterna. General Marshall var utrustad med tillräckliga befogenheter för att kunna kräva av Jiang Jieshi att denne gjorde politiska eftergifter, upphävde enpartisystemet och lade grunden till en ny koalitionsregering som skulle befria Kina från bördan av ett nytt inbördeskrig. Men general Marshall var verksam på samma politiska grundvalar som gällt för den amerikanska politiken under ambassadör Hurley, det vill säga att säkerställa Jiang Jieshiregimens makt samtidigt som man åstadkom större stabilitet inom landet. Detta visade sig omöjligt att genomföra.

General Marshall kunde i början uppvisa snabba framgångar. Han lyckades få den Politiska Rådgivande Konferensen att underteckna ett vapenstillestånd (10 januari 1946) och en serie reformresolutioner (31 januari 1946). Men misstro från båda sidor och frågan om kontrollen över Manchuriet (ej medtagen i vapenstilleståndet) ledde nästan omedelbart till en förnyad konflikt. Ömsesidiga beskyllningar och en debatt om brutna löften upptog större delen av den efterföljande förhandlingstiden, medan inbördeskriget bredde ut sig. Jiang Jieshi och de ledande inom Guomindang var fast beslutna att tillintetgöra kommunisternas militära och politiska styrka. Kommunisterna var fast beslutna att behålla och utvidga det man vunnit under kriget varhelst detta var möjligt.

De amerikanska medlingssträvandena kom mer och mer att likna en inblandning på Guomindangs sida i Kinas inre angelägenheter. Skälen härtill var det fortsatta militära stödet som amerikanska styrkor lämnade Guomindang, överlämnandet av stora vapenlager och annan militär utrustning i Kina, överenskommelsen om att till Kina sälja militärt överskottsmateriel lagrat till största delen på ön Okinawa, till ett nominellt belopp av 800 miljoner dollar samt slutligen de upprepade sammanstötningarna mellan amerikanska militärkonvojer och kommunistiska partisaner. Det kommunistiska kravet på bortdragande av de amerikanska styrkorna delades av många som i övrigt inte sympatiserade med kommunistisidan. Anti-amerikanska känslor blev allt vanligare, i synnerhet i de större städerna. Den enda grupp som ej anslöt sig till kravet var egentligen den dominerande Guomindangklicken som mest profiterade på den amerikanska närvaron.

Jiang Jieshi sammankallade en Nationalförsamling som bojkottades av kommunisterna och alla utom två av de små mittenpartierna vilka var nära knutna till det Demokratiska Förbundet. Denna församling antog den 25 december 1946 en ny författning som tillkännagavs den 1 januari 1947 och som skulle träda i kraft den 25 december samma år. Den politiska sprickan vidgades således och striderna ökade i omfattning. Vapenstilleståndskommissionerna ute på fältet sammansatta av representanter för Guomindang, kommunisterna och amerikanerna visade sig alltmer oförmögna att få ett slut på fientligheterna. Det tilltagande inbördeskriget, avbrottet i kommunikationerna, den utbredda korrruptionen och en okontrollerad inflation fördjupade sönderfallsprocessen. Marshalls mission slutade i ett uppenbart misslyckande den 7 januari 1947, och generalen erkände detta när han som en av sina första åtgärder som utrikesminister den 29 januari samma år beordrade tillbakadragandet av huvuddelen av USAs styrkor ur Kina och nedläggandet av det i Peking belägna Exekutiva Högkvarteret som handhaft medlingspolitiken. Detta utgjorde slutet på de amerikanska medlingsförsöken, men innebar inte ett totalt amerikanskt uttåg ur Kina. Armé- och flottenheter blev kvar för att utbilda kinesiska regeringsstyrkor.

Sommaren 1947 var inbördeskriget i full gång. För Nationalistregeringen hade det militära läget försämrats, särskilt i Manchuriet. Den ekonomiska krisen i landet hade antagit katastrofala dimensioner. Två år efter det att Japan besegrats befann sig det kinesiska folket i en situation som var värre än någonsin under kriget. Risken för ett förlängt inbördeskrig eller ett fortsatt dödläge var beroende av den fortsatta utvecklingen av den amerikanska och/eller den ryska politiken i Fjärran Östern. De kinesiska inrikesfrågorna var nu som tidigare avhängiga av de större frågorna i den asiatiska maktkampen.

General George C. Marshall: Situationen i Kina

Zhou Enlai, general Marshall, Zhu De, Zhang Zhizhong och Mao Zedong i Kina, mars 1946

Presidenten gav för kort tid sedan en redogörelse för utvecklingen i Kina under det gångna året och för den amerikanska regeringens inställning till Kina. Jag ser mig av omständigheterna nu tvingad att komplettera denna redogörelse med egna förstahandsintryck.

I denna komplicerade och förvirrade situation skall jag här endast försöka att snudda vid några av de mera betydelsefulla övervägandena — som jag uppfattade dem — under den tid jag var direkt inkopplad i förhandlingarna för att åstadkomma fred i Kina och ett stabilt demokratiskt styrelseskick.

Det största hindret för freden har för det första, varit den fullständiga, allt överskuggande misstänksamhet med vilken KKP och Guomindang betraktar varandra.

A ena sidan är medlemmarna i regeringen energiska motståndare till en kommunistisk regeringsform. A andra sidan deklarerar kommunisterna öppet att de är marxister och att de avser att arbeta i riktning mot upprättandet av ett kommunistiskt styrelseskick i Kina, även om de till en början kommer att gå via en demokratisk regeringsform av amerikansk eller brittisk typ.

Regeringens ledare är djupt övertygade om att kommunisternas framförda önskan om att få delta i en regering av det slag som godtagits av den Politiska Rådgivande Konferensen i januari hade destruktiva avsikter som mål. Kommunisterna kände, tror jag, att regeringen inte var uppriktig när den synbarligen godtog PRK:s resolutioner om bildandet av en ny regering utan att den avsåg att med militärmakt och med hemliga polisens hjälp tillintetgöra det kommunistiska partiet. Samtidigt begick båda parter misstaget att ignorera effekterna av den andra partens rädsla och misstänksamhet. De tog endast sin egen rädsla i beaktande. Därför hade de båda en något snedvriden uppfattning om den andres situation och var mottagliga för varjehanda ondsinta förslag eller möjligheter. Denna komplikation fick vansinniga dimensioner som en följd av de förvirrade rapporterna om strider längs de avlägsna frontavsnitten. Skärmytslingar förstörades medvetet upp till stora offensiva manövrer. Förvrängningen av fakta utnyttjades av båda sidor för att skjuta skulden på den andra sidan. Det var endast genom rapporter från de amerikanska officerarna vid det Exekutiva Högkvarterets observationsgrupper ute på fältet, som jag kunde få en någorlunda sann bild av vad som egentligen tilldrog sig. Incidenterna var alltför talrika och avstånden alltför stora för att den amerikanska personalen skulle kunna hålla reda på allt. Jag måste här framhålla det enastående mod som våra armé- och marinofficerare visade när de kämpade mot nästan oöverstigliga och

påfrestande hinder för att åstadkomma någon form av fred i Kina.

Jag tror, att de viktigaste anledningarna till att förhandlingarna nu brutit samman är följande: På Nationalistregeringens — som är lika med Guomindangs — sida finns en dominerande grupp reaktionärer, som enligt min mening motsatt sig nästan alla försök jag gjort att åstadkomma bildandet av en genuin koalitionsregering. Detta har vanligtvis skett under täckmanteln av en politisk aktion eller beslut från partiets sida. Men eftersom partiet var liktydigt med regeringen fick detta agerande även om det gjordes subtilt eller indirekt, en förödande verkan. Helt uppriktigt deklarerade man offentligt sin åsikt att man ej kunde tänka sig ett samarbete med KKP i regeringen och att endast en maktspråkets politik definitivt kunde lösa frågan. Denna grupp omfattar såväl militära som politiska ledare.

På KKP:s sida finns det, tror jag, liberaler såväl som radikaler. Många hyser dock en annan uppfattning och tror att det kinesiska kommunistpartiets disciplin är för sträng för att tillåta sådana åsiktsskillnader. Inte desto mindre har jag fått intrycket att det definitivt finns en liberal grupp bland kommunisterna, bestående huvudsakligen av unga män, som sätter det kinesiska folkets intressen framför de hänsynslösa metoder med vilka man inom en nära framtid vill etablera en kommunistisk ideologi. De tvättäkta kommunisterna drar sig inte för de mest drastiska åtgärder för att nå sina mål, som till exempel att förstöra kommunikationerna för att sabotera den kinesiska ekonomin och skapa en situation som skulle underlätta regeringens störtande eller sammanbrott. De tar därvid ingen som helst hänsyn till det omedelbara lidande som åsamkas de inblandade. De är djupt misstänksamma mot Guomindangs ledare och verkar övertygade om att varje förslag som kommer från regeringen är avsett att krossa det kinesiska kommunistpartiet. Jag måste säga att de ganska uppenbart anstiftade kravallerna under februari och mars förra året, av vilka några ägde rum bara några kvarter från den plats där jag satt i kompletterande förhandlingar, gav kommunisterna goda skäl att hysa dylik misstänksamhet.

Ett mycket skadligt och oerhört provokativt led i KKP:s agerande, har dock utgjorts av dess propaganda. Jag vill göra det klart för det amerikanska folket att denna propaganda utan hänsyn till sanning eller fakta, avsiktligt givit en felaktig bild av, och smutskastat vår regerings agerande, politik och syften, i medveten avsikt att vilseleda Kinas och världens folk och väcka ett bittert hat mot Amerika ... I rättvisans namn måste jag konstatera att Nationalistregeringens nyhetsagentur [också] har gjort talrika felaktiga framställningar, även om de inte varit av samma ondsinta slag som kommunisternas propaganda...

Uppriktiga försök att nå en överenskommelse försvårades ideligen av extremistiska element på båda sidor. De överenskommelser som uppnåtts vid den Politiska Rådgivande Konferensen ett år tidigare utgjorde tillsammans ett liberalt och framsynt dokument, som då erbjöd Kina en grund för fred och återuppbyggnad. Oförsonliga grupper inom Guomindang, vilka var intresserade av att bevara sin egen feodala kontroll över Kina, hade dock uppenbarligen ej för avsikt att fullfölja dessa överenskommelser. Fastän jag själv är soldat, måste jag här beklaga det dominerande inflytande som militären hade. Militärens dominans framhäver svagheten hos den civila regeringen i Kina. Samtidigt, när man funderar över situationen i Kina, måste man ha klart för sig vad som egentligen åstadkommits, inte av små kommunistiska grupper eller kommittéer, som vi är vana i Amerika, utan snarare av miljontals människor och av en armé på över en miljon man.

Jag har aldrig varit i den positionen att jag med säkerhet kunnat avgöra attitydförändringarna i de inre KKP-kretsarna. Utan tvivel har den kurs som det kinesiska kommunistpartiet följde de senaste månaderna visat en ovilja mot att gå med på en rimlig kompromiss. Det har till och med visat sig omöjligt att få dem att slå sig ned kring ett förhandlingsbord tillsammans med representanter för regeringen för att diskutera aktuella frågor. Nu har kommunisterna avbrutit förhandlingarna genom att kräva upplösning av Nationalförsamlingen och en återgång till de

militära positioner som rådde den 13 januari, något som regeringen inte kan väntas acceptera.

Mellan denna dominerande reaktionära falang inom regeringen och de oförsonliga kommunisterna — en oförsonlighet som ej syntes föreligga i februari — ligger frågan om hur fred och välstånd skall kunna åstadkommas för de sedan lång tid tillbaka lidande och för närvarande anonyma kinesiska massorna. Reaktionärerna inom regeringen har uppenbarligen räknat med omfattande amerikanskt stöd oavsett deras eget agerande. Kommunisterna har genom sin ovilja att kompromissa i nationens intresse uppenbarligen räknat med den ekonomiska kollaps som skulle bringa regeringen på fall. Denna skulle också påskyndas genom omfattande gerillaattacker mot de långa järnvägslinjerna — utan hänsyn till det lidande det förorsakar det kinesiska folket. Situationen skulle kunna räddas om, som jag ser det, liberalerna inom regeringen och minoritetspartierna tog ledningen. Dessa utgör en grupp lysande män som emellertid ännu saknar den politiska makt som behövs för att utöva ett kontrollerande inflytande. Ett framgångsrikt agerande från deras sida under ledning av generalissimo Jiang Jieshi skulle, tror jag, leda till enande genom en god politik.

Faktum är att Nationalförsamlingen har antagit en demokratisk författning, som i alla väsentliga avseenden överensstämmer med de principer som stadfästes av den Politiska Rådgivande Konferensen i januari, där alla partier var representerade. Det är beklagligt att kommunisterna inte ville delta i församlingen, emedan den författning som antogs verkar uppfylla alla deras huvudkrav...

Det har officiellt och kategoriskt tillkännagivits att perioden av politiskt förmyndarskap under Guomindang är slut. Om enpartiväldets upphörande skall bli en realitet borde Guomindang inte längre erhålla finansiellt stöd från regeringen.

Jag har talat mycket öppet då jag inte ser någon annan möjlighet att väcka ens en någorlunda förståelse för detta invecklade problem hos det amerikanska folket. Jag har gett uttryck åt alla dessa synpunkter privat under förhandlingarnas gång. De är välkända, tror jag, för de flesta berörda personer. Jag uttrycker dem nu offentligt, så som det är min plikt och lägger fram min bedömning av situationen och dess möjligheter för det amerikanska folket, vilket har ett starkt intresse av att förutsättningar för en varaktig fred skapas i Fjärran Östern och Stillahavsområdet.

Lästips

Ernest Mandel: [Den tredje kinesiska revolutionen](#) (1950)

[Den tredje kinesiska revolutionen](#) (resolution från Fjärde Internationalen 1952)

Maurice Meisner: [Mao Zedong – Ett politiskt och intellektuellt porträtt](#)